

La neta del senyor Linh

Philippe Claudel

Traducció de Lourdes Bigorra Cervelló

Narratives

La neta del senyor Linh

Narratives

107

Títol original:
La petite fille de Monsieur Linh

© Éditions Stock, 2005

© 2019 Lourdes Bigorra Cervelló, per la traducció

© Ric Ergenbright, per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: març de 2019
ISBN: 978-84-17214-65-4
DL B 6369-2019
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic,
ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

La neta del senyor Linh

Philippe Claudel

Traducció de Lourdes Bigorra Cervelló

Angle Editorial

*A tots els senyors Linh del món
i a les seves netes*

Per a Nohm i Emélia

És un home gran dempeus a la part del darrere d'un vaixell. Estreny entre els braços una maleta lleugera i un nadó, més lleuger encara que la maleta. L'home gran es diu senyor Linh. És l'únic que sap que es diu així, perquè tots els que ho sabien van morir al seu voltant.

A peu dret a la popa del vaixell, veu com s'allunya el seu país, el dels seus avantpassats i els seus morts, mentre entre els seus braços la criatura dorm. El país s'allunya, esdevé infinitament petit, i el senyor Linh mira com desapareix a l'horitzó, durant hores, malgrat el vent que bufa i el fa trontollar com una marioneta.

El viatge dura molt. Dies i dies. I tot aquest temps, l'home gran el passa a la popa del vaixell, amb els ulls en el solc blanc que s'acaba unint amb el cel, mentre escruta la llunyania per buscar-hi encara la costa empetitida.

Quan el volen fer entrar a la seva cabina, es deixa guiar sense dir res, però una mica després el tornen a trobar al pont de popa, una mà agafada a la borda, l'altra estrenyent la criatura, i la petita maleta de cuir bullit als peus.

Una corretja envolta la maleta perquè no s'obri, com si a l'interior hi hagués objectes molt valuosos. En realitat, només

conté roba usada, una fotografia que la llum del sol ha esborrat gairebé del tot i un saquet de roba en què l'home gran ha ficat un grapat de terra. És tot el que s'ha pogut emportar. I la criatura, és clar.

El nadó es porta bé. És una nena. Tenia sis setmanes quan el senyor Linh va pujar a bord amb un nombre infinit d'altres persones semblants a ell, homes i dones que ho havien perdut tot, que es van aplegar a corre-cuita i que es van deixar fer.

Sis setmanes. És el temps que dura el viatge. De manera que quan el vaixell arriba a la destinació, la nena ja ha doblat el temps de la seva vida. Quant a l'home gran, té la impressió d'haver envellit un segle.

De vegades, murmura una cançó a la petita, sempre la mateixa, i veu com els ulls del nadó s'obren, i la boca també. La mira i hi veu molt més que el rostre d'una nena molt petita. Hi veu paisatges, matins lluminosos, la marxa lenta i pacífica dels búfals pels arrossars, l'ombra corbada de les grans figueres a l'entrada del poble, la boira blava que davalla de les muntanyes al capvespre, com un xal que llisca suaument per les espatlles.

La llet que dona a la criatura s'escapa per la comissura dels llavis. El senyor Linh encara no n'ha après. No hi té traça. Però la nena no plora. Es torna a adormir, i ell torna cap a l'horitzó, l'escuma del solc i la llunyania en què, des de fa força temps, ja no distingeix res.

Per fi, un dia de novembre, el vaixell arriba a destinació, però l'home gran no en vol baixar. Anar-se'n del vaixell és anar-se'n d'allò que encara l'uneix a la seva terra. Dues dones el condueixen llavors fins al moll amb gestos suaus, com si estigués malalt. Fa molt de fred. El cel està cobert. El senyor Linh respira l'olor del nou país. No sent res. No hi ha cap

olor. És un país sense olor. Estreny el nadó encara més contra el pit, li canta la cançó a cau d'orella. En realitat, la canta per a si mateix, per sentir la seva veu i la música de la seva llengua.

El senyor Linh i la nena no estan sols al moll. Hi ha centenars de persones, com ells. Vells i joves, esperant dòcilment, amb les minses pertinences al costat, esperant, envoltats d'un fred que no havien conegut mai, que els diguin on han d'anar. Ningú no parla. Són estàtues fràgils de rostres tristes, que tremolen en el més gran silenci.

Una de les dones que l'ha ajudat a baixar del vaixell se li acosta. Li fa un senyal perquè la segueixi. Ell no entén les paraules, però els gestos, sí. Ensenya la nena a la dona. Ella la mira, sembla que dubta i, finalment, somriu. Ell es posa en marxa i la segueix.

Els pares de la nena eren els fills del senyor Linh. El pare de la nena era el seu fill. Van morir a la guerra que arrasa el país des de ja fa anys. Un matí se'n van anar a treballar als arrossars, amb la nena, i al vespre no van tornar. L'home gran hi va anar corrent. Va arribar prop de l'arrossar sense alè. Ja no era més que un forat immens i clapotejant, amb un cadàver de búfal esventrat en un costat del cràter, el jou partit en dos com un bri de palla. També hi havia el cos del seu fill, el de la seva dona i, més enllà, la nena, amb els ulls oberts com taronges, embolcallada, indemne, i al costat de la nena, una nina, la seva nina, tan gran com ella, a la qual l'esclat d'una bomba havia arrencat el cap. La nena tenia deu dies. Els seus pares li havien posat Sang Diû, que en la llengua del país vol dir «Matí suau». Li havien posat aquest nom, i després van morir. El senyor Linh va agafar la nena. Se'n va anar. Va decidir anar-se'n per sempre. Per la nena.

Quan l'home gran pensa així en la nena, li sembla que ella se li arrauleix encara més contra el pit. Agafa fort la nansa de la maleta i segueix la dona mentre el rostre li brilla sota la pluja de novembre.

En arribar a una sala on regna una escalfor agradable, la dona li assenyala un seient. El fa seure. Hi ha taules i cadires. És molt gran. De primer, estan sols, però una mica després tots els del vaixell arriben a la sala i s'hi instal·len. Els serveixen menjar, una sopa. Ell no se la vol prendre, però la dona se li torna a acostar per fer-li entendre que cal menjar. Ella mira la nena, que s'ha adormit. Ell veu la mirada que la dona dirigeix a la nena. I es diu que ella té raó. Es diu que ha de menjar, que ha de recobrar les forces, si no per ell, per la criatura.

No oblidarà mai el gust mut d'aquesta primera sopa, que s'empassa sense delit, quan acaba de desembarcar, quan a fora hi fa tant de fred, i a fora no és el seu país, és un país estrany i estranger, que per a ell ho serà sempre, malgrat el temps que passi, malgrat la distància cada vegada més gran entre els records i el present.

La sopa és com l'aire de la ciutat que ha respirat mentre baixava del vaixell. No té una olor de debò, no té un gust de debò. No hi reconeix res. No hi troba el deliciós pessigolleig de la citronella, la dolçor del coriandre fresc, la suavitat de les tripes cuites. La sopa li entra a la boca i al cos, i de sobte se li apareix tota la incògnita de la seva nova vida.

Al vespre, la dona porta el senyor Linh i la nena a un dormitori. És un lloc net i espaiós. Fa tres setmanes que s'hi van instal·lar dues famílies de refugiats. Ja s'hi han acostumat i se l'han fet una mica seu. Es coneixen perquè són originàries de la mateixa província del sud. Van fugir juntes i van anar juntes a la deriva damunt un rai, abans que les recollís

un vaixell de debò. Hi ha dos homes, joves. L'un té una dona, i l'altre, dues. Els nens, en total onze, són sorollosos i alegres. Tots miren l'home gran com un empipador, i el nadó que porta, amb ulls de sorpresa, amb una mica d'hostilitat. El senyor Linh nota que els destorba. Malgrat tot, s'esforcen per fer-li una bona acollida, s'inclinen davant seu, l'anomenen *Oncle*, com mana el costum. Els nens volen agafar la petita Sang Diû a coll, però ell els diu amb veu pausada que no els la pensa deixar. La continua estrenyent contra el pit. Els nens arronsen les espatlles. Les tres dones xiuxiuegen, i després fan mitja volta. Els dos homes es tornen a asseure en un racó i continuen la partida de mahjong.

L'home gran mira el llit que li han assignat. Deixa la criatura delicadament a terra, treu el matalàs del somier i el col·loca damunt del terra. Fica la nena al llit, damunt del matalàs. En acabar, s'estira al seu costat, tot vestit, i amb la mà agafa la nansa de la maleta. Tanca els ulls, oblida les famílies, que s'han posat en rotllana i que comencen a menjar. Tanca els ulls i s'adorm pensant en els perfums del seu país natal.

Passen uns quants dies. El senyor Linh no surt del dormitori. Dedica tot el temps a ocupar-se de la nena, amb gestos amants i maldestres alhora. La nena no es queixa. No plora mai, ni crida. És com si, a la seva manera, reprimint el plor i els desigs imperiosos de nadó, volgués ajudar el seu avi. És el que pensa l'home gran. Els nens el miren i sovint es riuen d'ell, però sense gosar fer-ho en veu alta. Les dones riuen de vegades en veure'l atabalat quan la canvia o la renta:

—*Oncle*, no hi entén gens! Deixi'ns fer a nosaltres! No la trencarem!

I llavors riuen amb més ganes. Els nens també, encara més fort que les mares. Però cada vegada, els rebutja l'ajuda amb un moviment de cap. Els homes esbufeguen amb aspecte contrariat. Continuen la conversa i el joc. Al senyor Linh tant se li'n dona el que pensin. No compta res més que la seva neta. Vol cuidar-la tan bé com pugui. Sovint li canta la cançó.

La dona del primer dia, que ell ha batejat per a si mateix com *la dona del moll*, hi va cada matí per portar provisions i preguntar com va la salut de tots. L'acompanya una noia. La noia sap la llengua del país. Fa d'interpret.

—¿Encara no ha sortit, *Oncle*? ¿Per què no surt? S'ha de prendre l'aire!

Ell diu que no, en silenci. No gosa confessar que té por de sortir, de moure's per aquesta ciutat desconeguda, per un país desconegut, por d'encreuar-se amb homes i dones dels quals no coneix els rostres ni entén la llengua.

La jove intèrpret mira la nena, després parla un moment amb la dona del moll. La dona li respon. Parlen entre elles. La noia continua.

—La nena es posarà malalta si no la porta a passejar! Miri, *Oncle*, té la cara tan blanca, gairebé sembla un fantasma petit...

Les paraules de la noia el neguitegen. No li agraden els fantasmes. Ja n'hi ha massa que el venen a turmentar de nit. Estreny una mica més fort Sang Diû, i promet que l'endemà la traurà a passejar, si el temps no és gaire fred.

—Aquí el fred, *Oncle* —li diu la noia—, és com la pluja càlida del seu país, s'hi haurà d'acostumar.

La dona del moll se'n va amb la noia intèrpret. El senyor Linh les saluda cerimoniosament, com fa sempre.

L'endemà, per primera vegada, surt del dormitori i torna a veure l'exterior. Fa vent, un vent que ve del mar i diposita una mica de sal als llavis. L'home gran es passa la llengua pels llavis per tastar el gust de la sal. S'ha posat tota la roba que la dona del moll li va donar l'endemà d'arribar. Porta al damunt una camisa, tres jerseis, un abric de llana una mica massa gran, un impermeable i una gorra amb orelleres. Vestit així, sembla una mena d'espantaocells gran i reinflat. A la nena també li ha posat tota la roba que va demanar per a ella a la dona del moll. Qualsevol pensaria que porta entre els braços una pilota enorme i allargada.

—Vigili de no perdre's, *Oncle*, la ciutat és gran! —li han cridat les dones quan es disposava a sortir.

Li ho han dit rient.

—Atenció, que no li robin la criatura!—encara ha continuat una.

Llavors tots han rigut, les dones, els fills i les filles. Els homes també, i han alçat la vista. Han rigut en veure'l així de guarnit, i un encara ha cridat, a través del fum acre de les cigarretes que tots dos fumen sense parar mentre juguen:

—Si d'aquí un any no ha tornat, ja avisarem l'oficina de refugiats!

Ell els ha saludat i després ha sortit, aterrit pel que li acabaven de dir les dones a propòsit dels infants que roben.

El senyor Linh ha caminat tot recte, sense canviar mai de vorera. Ha pensat que si no canviava de vorera i no creuava cap carrer, no es podia perdre. Només caldria fer mitja volta per trobar l'edifici del dormitori. Per això camina recte endavant, estrenyent contra el pit la criatura, que de sobte ha esdevingut enorme a causa de tota la roba que li cobreix el cos. El fred li acoloreix les galtes, que li sobresurten entre la llana: la cara de seguida se li posa d'un rosa tendre que li recorda els botons de nenúfar, els que es desclouen als bassals tan bon punt comença la primavera. A ell, els ulls li ploren. El fred li fa saltar les llàgrimes, que deixa lliscar per la cara sense poder-se-les eixugar perquè agafa la seva neta amb les dues mans; no vol que cap lladre pugui agafar-la-hi.

Avança per la vorera sense mirar realment la ciutat, massa ocupat només a caminar. La dona del moll i la intèrpret tenien raó. És cert que va molt bé bellugar-se una mica, caminar, i sembla que la neta, que el mira amb els ulls brillants com una pedra negra i preciosa, pensa el mateix.

El senyor Linh camina així, una bona estona, sense adonar-se a penes que passa i torna a passar davant de l'edifici del dormitori, ja que com que no s'aparta mai de la vorera, el passeig circular simplement li fa fer la volta d'una gran illa de cases.

Al cap d'una hora, si fa no fa, se sent cansat i s'asseu en un banc, davant d'un parc que hi ha a l'altra banda de carrer. Es col·loca la nena damunt dels genolls i agafa un sobre de la butxaca en el qual ha ficat una mica d'arròs bullit. Es fica l'arròs a la boca, el mastega per fer-ne una pasta més untuosa, com unes farinetes, després se la treu de la boca i la dona a la nena. A continuació, passeja la mirada tot al voltant.

No hi ha res que s'assembli al que ell coneix. És com venir al món per segona vegada. Passen uns cotxes que no ha vist mai, en un nombre incalculable, en un ballet fluid i compassat. A les voreres, els homes i les dones caminen molt de pressa, com si els hi anés la vida. No n'hi ha cap de vestit amb parracs. No n'hi ha cap que demani almoïna. Ningú no es fixa en ningú. També hi ha moltes botigues. Els aparadors amples i espaiosos vessen de mercaderies de les quals l'home gran ni tan sols sospitava l'existència. Mirar-ho li fa rodar el cap. Torna a pensar en el seu poble com es pensa en un somni que s'ha tingut i del qual ja no se sap del cert si és un somni de debò o una realitat perduda.

Al poble només hi havia un carrer. Un de sol. La calçada era de terra batuda. Quan queia la pluja, violenta i vertical, el carrer es convertia en un rierol enfurismat per on els nens es perseguïen despullats. En l'època seca, els porcs hi dormien rebotant-se en la pols, mentre els gossos es perseguïen bordant. Al poble tothom es coneixia, i quan t'encreuaves amb algú, sempre el saludaves. En total hi havia dotze famílies, i

cadascuna d'aquestes famílies coneixia la història de les altres, i en podia dir el nom dels avis, dels avantpassats, dels cosins, cada una sabia els béns que posseïen les altres. Al poble tot era com una gran i única família, repartida per unes quantes cases construïdes damunt d'uns pilars, i sota les quals les gallines i els ànecs buscaven per terra tot cloquejant. L'home gran s'adona que quan, dins seu, parla del poble, ho fa en passat. I això li fa un pessic al cor. Realment nota com li pessiga el cor, llavors es prem el pit amb la mà lliure, damunt del cor, perquè la pessigada s'aturi.

El senyor Linh no té fred al banc. Pensar en el poble, encara que sigui en passat, és una mica com ser-hi, tot i que sap que ja no en queda res, que totes les cases estan cremades i destruïdes, que els animals són morts, gossos, porcs, ànecs, gallines, com també la major part dels habitants, i els que han sobreviscut s'han escampat arreu del món, com ha fet ell. S'aixeca el coll de l'impermeable i acarona el front de la nena, que dorm. Torca l'arròs que s'ha escolat a banda i banda de la boca de la nena.